Нузет Умеров – бала шаири

Абляева Гульзар Айдеровна
къырымтатар тили ве эдебияты оджасы

NUZET UMER
НУЗЕТ УМЕР
АЛТЫН УРЛУКЪ
ALTIN URLUQ

Белли бала шаири, журналист, терджиман Нузет Умеров 1931 сенеси ноябрь 13-те Акъмесджит шеэринде дюньягъа кельди.

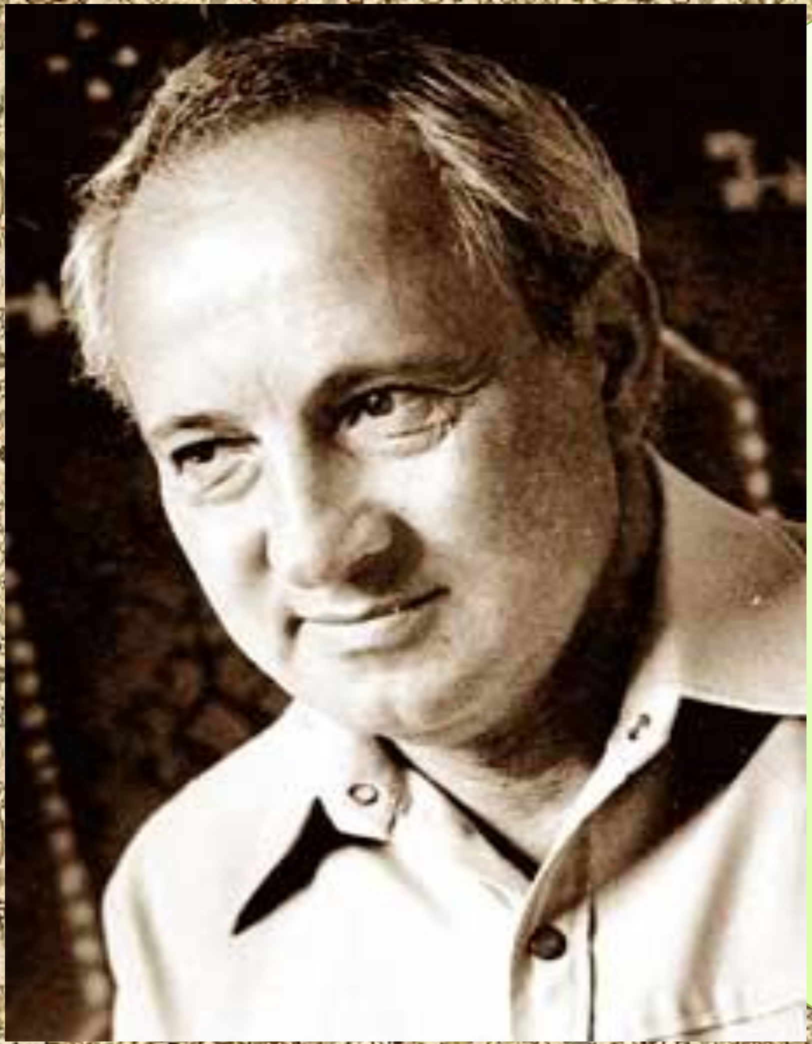

Бутюн халкъымызнен берабер сюргюнликнинъ агъырлыкъларыны озь башындан кечирди.1951с. орта мектепни битире ве Ангрен шеэринде (Озьбекистан) шахтер олып чалыша.

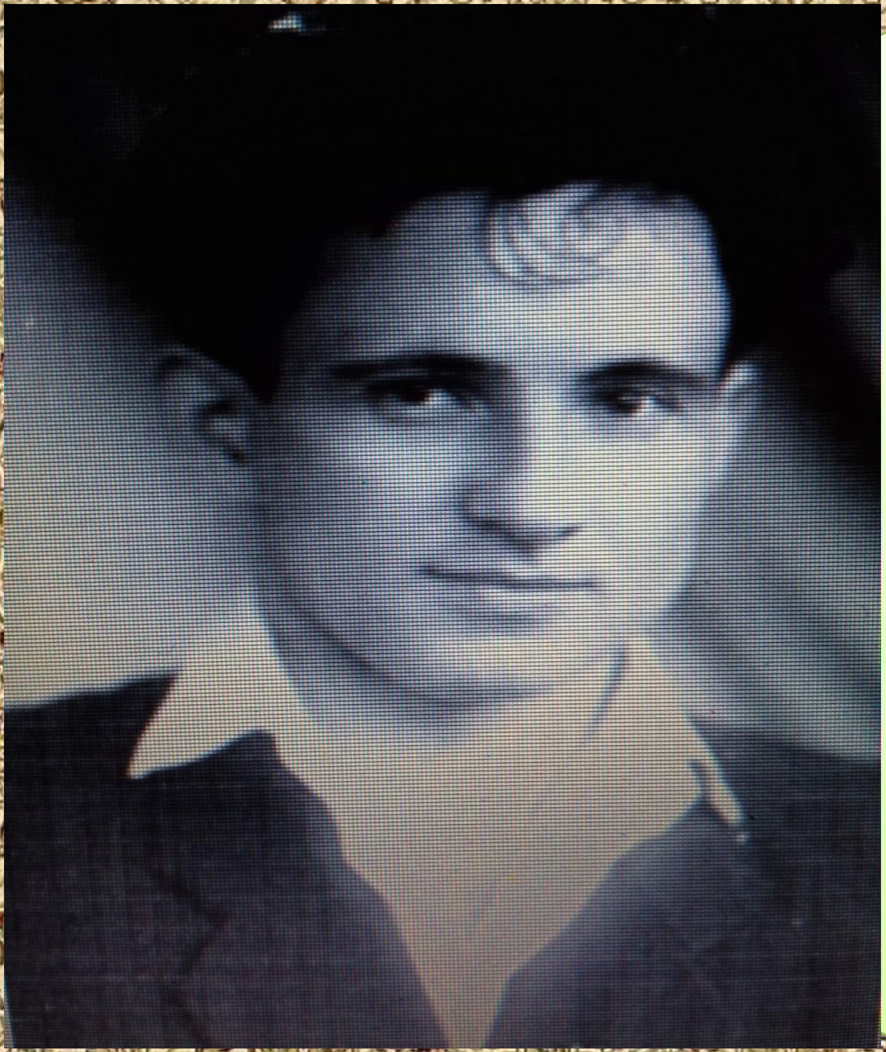

Нузет Умеров генчлигинден бала шаири олмагъа арз эте эди. 1958с. о Москвадаки М. Горький адына эдебият институтына окъумагъа кире.

Н.Умеров балалар ичюн чешит иджадий услюплерде шиирлер,икяелер ве масаллар яратты.

1992 с. Нузет агъа къорантасынен Акъмесджитке кочип келе. Ана тилинде балалар ичюн язылгъан «Амет ве кирамет» (1997), «Алтын урлукъ» (2000), эки тильде «Меним достум Руслан» (2001) джыйынтыкълары нешир этиле.

НУЗЕТ УМЕР
АМЕТ ВЕ КИРАМЕТ

NUZET UMER
НУЗЕТ УМЕР
АЛТЫН УРЛУКЪ
ALTIN URLUQ

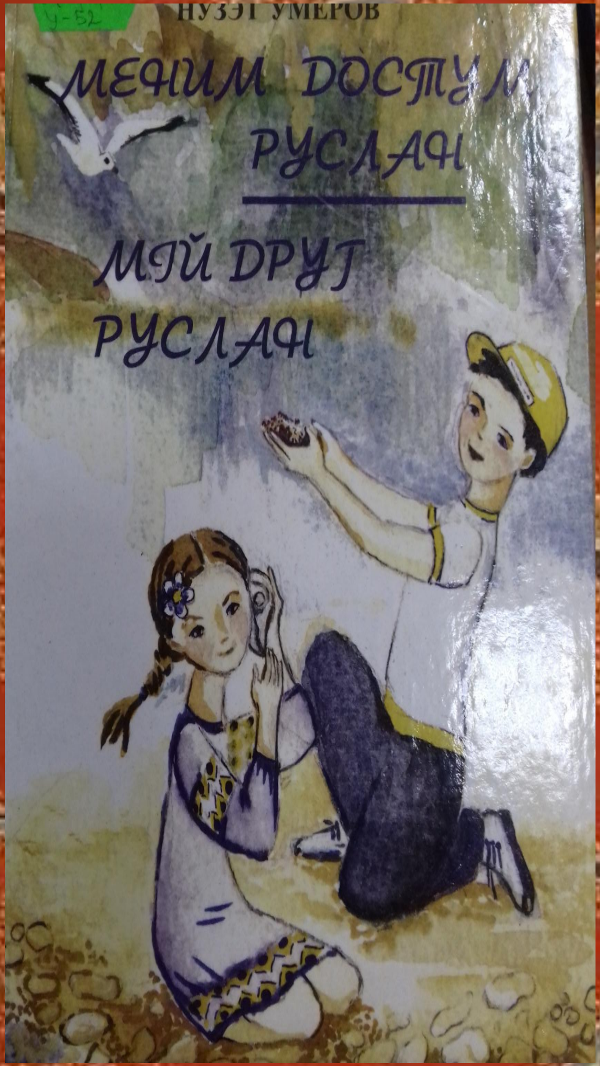
НУЗЕТ УМЕРОВ
МЕНИМ ДОСТУМ РУСЛАН
МІЙ ДРУГ РУСЛАН

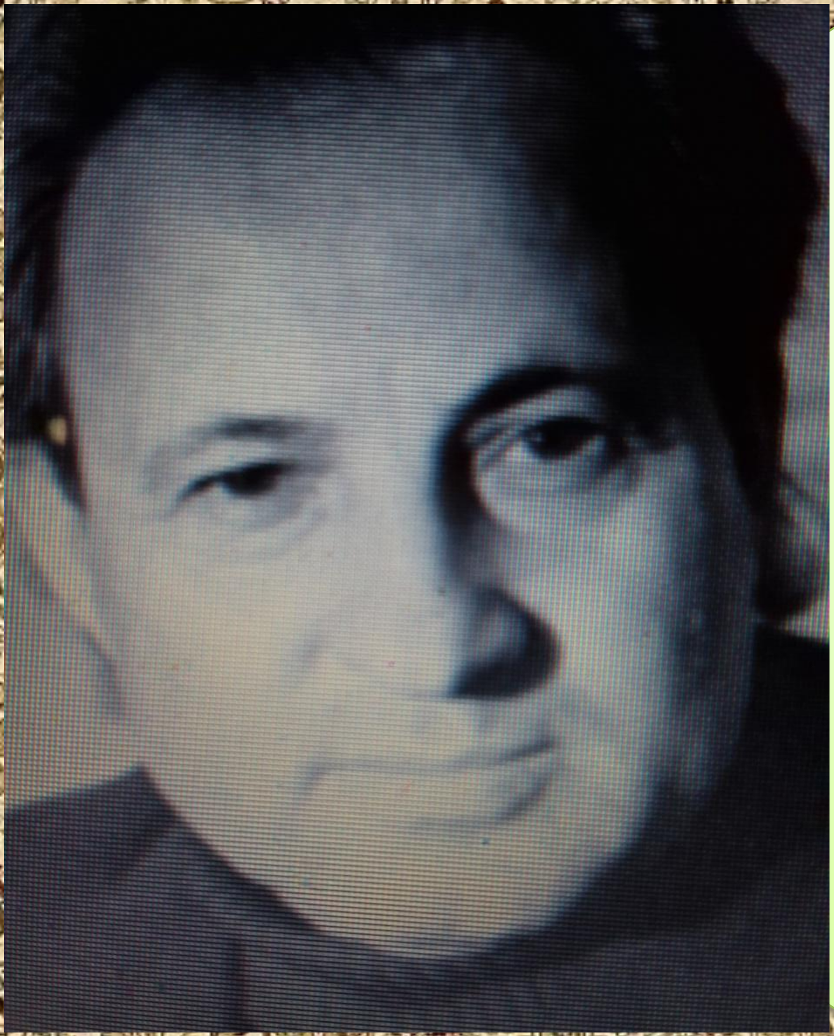

Ондан гъайры,о, белли бестекярымыз Эдип Асановнен бераберликте чалышып, онынъ музыкасына аджайип йырлар язды – “Крымские татарки”, “Поедем в Ялту”, “Къарасувбазар”

Нузет Умеров акъкъында

Прочитал. Ничего. Парень он весёлый, толк из него выйдет. Какой есть, таким и берите.

Корней Чуковский, детский поэт (отклик на стихотворения, посланные на конкурс)

Удивительно, но, дожив до солидного возраста, он сохранил в себе те качества, которые присущи ребёнку, познающему мир: восторженность первооткрывателя.

Валерий Басыров, директор изд. “Доля”

Хаялперест иджаткяр

Шакир Селим, шаир

ХАЯЛПЕРЕСТ ИДЖАТКЯР

Хаялперестлик табиаты инсангъа табиаттан бериле. Азмы-чокъмы, эпимиз хаяллерестмиз. Лякин базы кишилерде бу чизги о къадар зияде ола ки, о 70 яшкъа кирсе де бала табиатында олып къала. Кимерде бу эсли-башлы кишини динълеп, онынъ джиддий яхут шакъа эткенини анълаиайсынъ. Амма бу - не айнеджилик, не акъылсызлыкъ, не матювлик. Бу - самимийликтир. Бойле инсаннынъ языджы, шаир, хусусан бала эдебиятынынъ иджаткяры олмасы макъсадгъа пек ляйыкътыр. Балабанлар инанмаса да, онынъ язгъанларына кичкенелер пек инанырлар. Чюнки кичкенелерни алдатып оламазсынъ. Кичкенелернен кичкенлер акъылынен лаф этмек керексинъ.

Валлайи, мен Нузет Умеровнен ильк кере Ташкентте таныш олгъанда (бунъа къарнен 30 йыл олгъандыр), лафларыны динълер экеним, ильк тээссуратымда о хаялперест бир инсан оларакъ къалды ве о вакъыттан бу вакъыткъадже шу тээссуратым денъишмеди. Мына бир мисаль: Нузет агъанынъ балалар

Языджы Нузет Умеров 70 яшында

окъув юртунынъ директорына Дилявер Асановны окъувгъа къабул этмеге мусааде этильди. Сизге энъ гузель эйиликлерни тилейим. Яхшы окъунъыз, бири-биринъизге, ана-бабаларынъызгъа ярдым этинъиз. Вакъыт тез кече, бир къач йыл кечер, сиз осерсинъиз ве келеджеги аджайип олгъан янъы Украинанынъ къуруджылары олурсынъыз. Урьмет иле Президент».

Бу вакъиагъа сиз, буюклер, инанырсынъызмы-ёкъмы, амма балалар (бешинджи сыныф) инана билирлер. Эминим, бунъа икяе муэллифининъ озю де инана. Чюнки о бала психологиясынен иджат эткен языджыдыр.

Бу икяе Нузет Умеровнынъ кечкен сене къырымтатар ве украин тиллеринде нешир этильген «Меним достум Руслан» адлы китабындан алынды. Бу онынъ Къырымгъа къайткъан сонъ чыкъкъан ильк буюк колемли китабыдыр. Бундан эвель Къырымда балалар ичюн гузель этип безетильген балалар ичюн шиир-

миз киби Нузет Умеров эдебияткъа бала шаири оларакъ кирди. Эльбет де, мектепни, алий окъув юртуны рус тилинде окъуп битирген иджаткяр эсасен рус тилинде яза эди. Кет-кете озюнинъ тирнеклиги саесинде ана тилинде де балалар ичюн гузель-гузель шиирлер язып башлады.

1962-1990 сенелери арасында 12 китабы дюнья юзю корьди. Олар арасында шиирлер, икяелер, повестьлер, романлар ве пьесалар бар. Къырымда нешир олунгъанларны да козь огюне алсакъ, 15 китап. Къардаш халкълар эдебиятындан япкъан терджимелерини де къошсакъ, аман-аман 30-гъа якъынлаша. Базнамыз кечип айтаджакъ олсакъ, озюнинъ бою юксеклигинде китап язды.

Юбилярымыз шимди бираз эгилип юре... Демек, дестеленген китапларынынъ бою ондан юксекче. Эгилип юрювининъ себеби ялынъыз корип кечирген йылларынынъ агъыр юкю дегиль. Бунъа Акъмесджит демирёл вокзалында

ти. Чапты-чапкъалады, Ташкент-Акъмесджит-Киев арасында къатнады, У. Эдемова ве рахметли А. Османнен берабер Украинанынъ биринджи Президенти Л. Кравчукнынъ къабулында биле олды. Муарририет хадимлерининъ къорантлары ичюн къанунлаштырылгъан топракъ участкалары ве джыйма эвлер алды. Шимди озюнинъ де, хадимлерининъ де къорантлары Марьино къасабасында яшайлар.

Бу ишлер, эльбет де, языджылыкъ ишининъ янына биле якъынлашмагъан бир шей эди. Не япаджакъсынъ, турмуш мешакъатлары кимерде инсангъа эр шейни унуттыра, эр шейден сувундыра. Лякин «Янъы дюнья»нынъ бутюн хадимлери киби, ребер Нузет Умеров да бу имтианлардан арув кечти.

Газета хадимлери бир къач йыл девамында ятакъханелерде, мусафирханелерде чалыштылар ве яшадылар. Къырымда оларны кимсе къучакъ ачып къаршылап алмады, аксине, базыда акъсыз акъаретлерге огърадылар.

Нузет Умеров эски поход

базы иджаткярлары
чокътан-чокъ мукяф
мады. Олгъаны-о
Озьбекистан Юкъа
сынынъ Фахрий я
мукяфатланды. Ша
ве къырымтатар т
язгъан бир сыра ш
бестекярларымыз
дан музыка языл
гимиз, о мукяфат
лышкъанлардан д
Ким биле, бел
пыгъына бир мук
пер. О бунъа ляй
Бу сененинъ 6
арририетте але
топлашув олып
эшиттик. Кунь те
димлер «Нузет У

«Алтын урлукъ»ларны сачкъан эдип

«Къырым» муарриети

ХАЙЫРЛЫ ЯШЛАР!

«Алтын урлукъ»ларны сачкъан эдип

Язываджы, шаир, журналист Нузет Умеров озюнинъ 75 йыллыкъ юбилейини къайд этти

Нузет агъа чокъ йыллыкъ фаалиети девамында Къазахыстанда «Жазушы» нешриятында болюк мудири, джумхуриет матбуат комитетининъ баш муаррири вазифелеринде чалышты.

1970 сенеси Ташкентке кочьти ве анда Навоий адына театрде баш режиссёрнынъ муавини, Озьбекистан язываджылары бирлигининъ Эдебият фонду директорынынъ муавини, 1984 сенесинден 2006 сенесине къадар «Ленин байрагъы» – «Янъы дюнья» газетининъ муаррири вазифесинде чалышты.

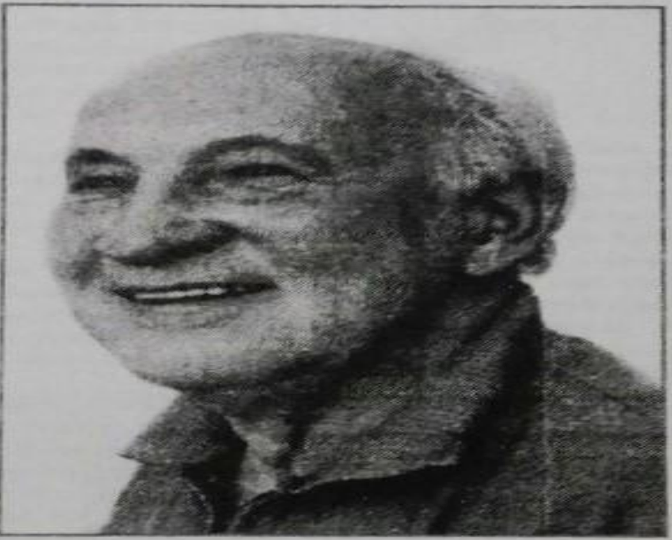

«Амет ве кирамет», «Ал тын урлукъ», «Чал хораз ве дигерлери. «Янъы дю нья» газетинде ве «Йыл дыз» меджмуасынд онынъ бир чокъ лири юмористик икяелери в шиирлери дердж олунд

1992 сенеси Акъмес джитке кочьти. 2001 сене си «Меним достум Руслан джыйынтыгъы эки – къы рымтатар ве украин тилл ринде чыкъты. 2000 –20 сенелери «Ленин ба рагъы» газетинде оны «Бейбарс» адлы тарихи эсеринининъ бир парчасы басылды.

ВАТАНЫМ

Танъ аткъанда

Чыкътым чёльге,

Белим сарды когетлери

–

Ана – Юртум

Тувгъан ерим,

Бер опейим эллеринъ!

Бардым денъиз ялысына,

Эсти салкъын ельчиклери –

Ана – Юртум

Тувгъан ерим,

Бер, опейим эллеринъ!

Ай-Петрге алып барды

Кунешнинъ алтын

теллери –

Ана – Юртум

Тувгъан ерим,

Бер, опейим эллеринъ!

ЧИБЕРЕК

Битам пишире чиберек,
Сайынъ, онъа не керек?

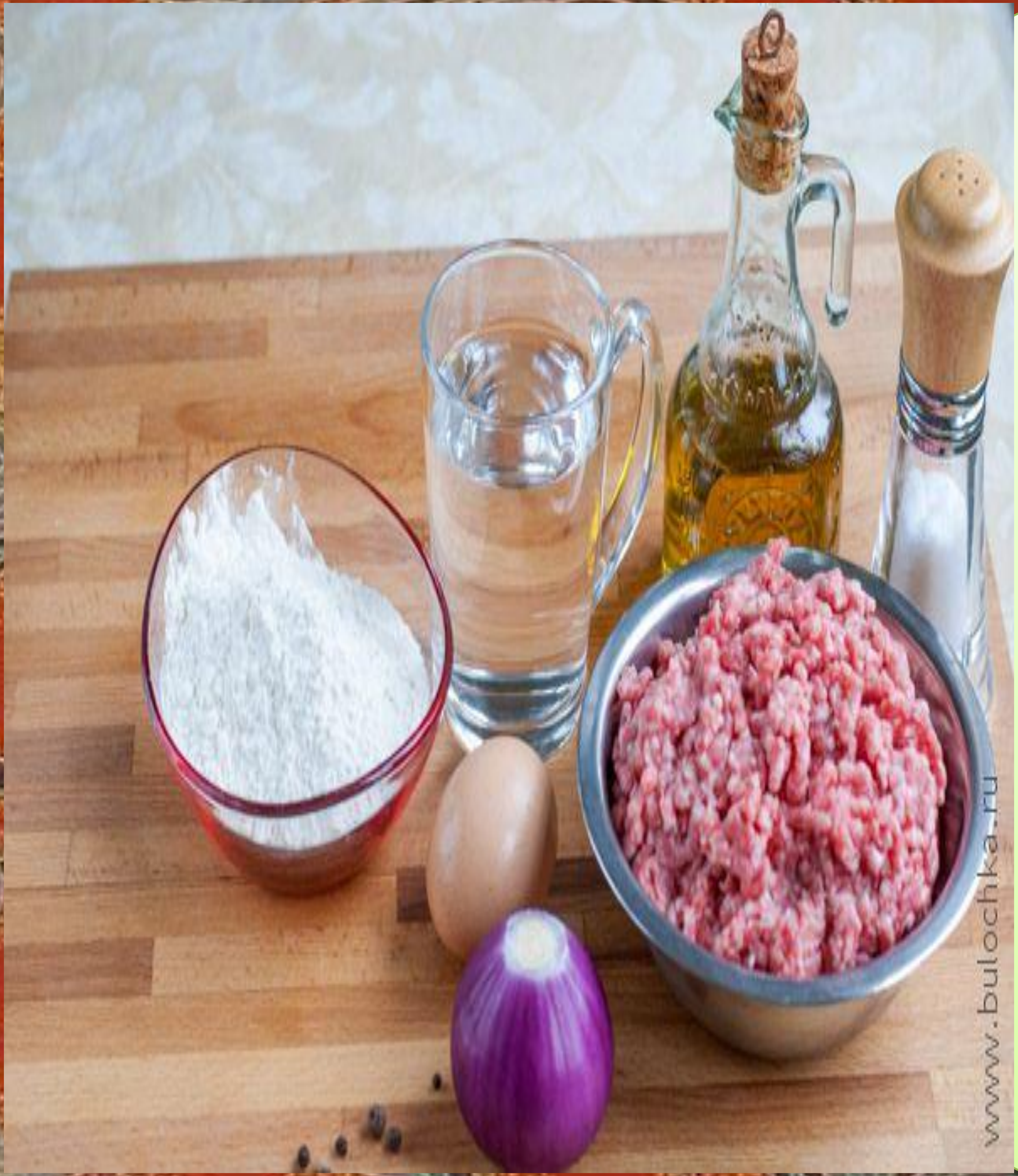

Ун керек,

Эт керек,

Ягъ керек.

Тузнен бирге –
берабер,

Согъан керек ве
бибер.

Хамыр ве къыйма къонада, Айтынъ, не керек даа?

Эльбетте керек
энъ аздан –
Окълав,
чыгъырчыкъ
ве къазан.

Керек оджакъта кунеш –
Сыджакъ алевли атеш.

Чыр-чыр чырылдай чиберек,
Айтынъ, онъа ким керек?

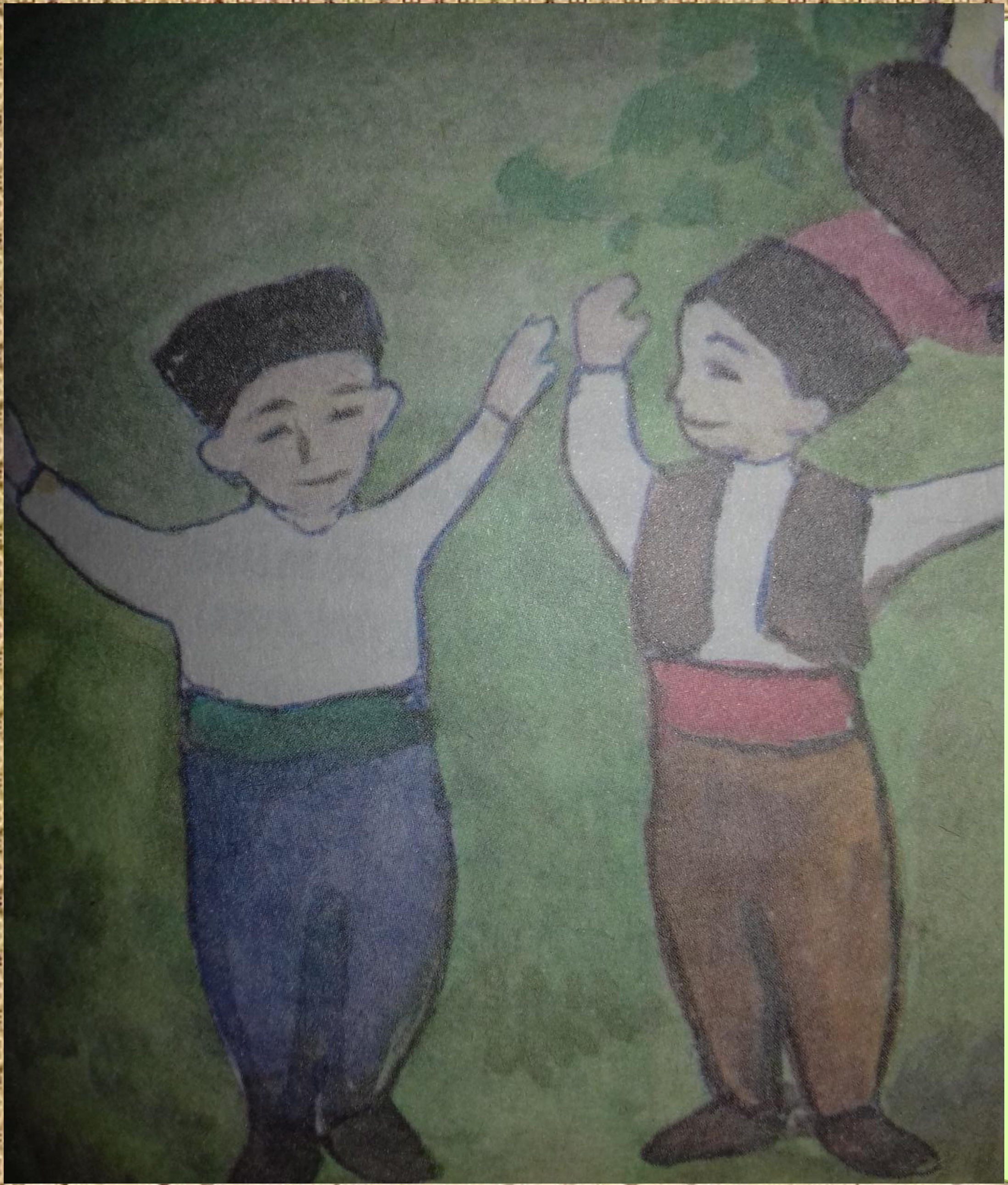

Битамнынъ

торуны керек,

О, ашайджакъ

чиберек!

Дикъкъатынъыз ичюн чокъ сагъ олунъыз!